

GECSEI EDIT
programvezető
MPI Győr

„Műveld a csodát, ne magyarázd!”

TANESZKÖZCSOMAG A REGIONÁLIS KULTÚRA ÉS A MŰVELŐDÉSTÖRTÉNET TANÍTÁSÁHOZ

Egy magyartanár tünődése

Rohanó világban élünk. A tömegkommunikációs eszközök belénk szuggerálják egy fogyasztói társadalom hirdetéseit arról, hogyan éljünk.

Elgépiesedett világban élünk. A nagy rohanásban észre sem vesszük az élet apró örömeit, környezetünk csodáit. Észre sem vesszük, hogy Magyarország egyik legszebb megyéjében, Győr-Moson-Sopron megyében élünk. Abban a megyében, amelyik honfoglaló őseink óta napjainkig kiemelkedő szerepet tölt be hazánk történelmében.

Tanítványaink előbb járnak Olaszország útjain, mint a régiókat átszelő római borostyánkő úton. Elkésérítő, de való: nem ismerik a helyet, ahol élnek.

Hogyan lehet megismertetni, megszerettetni tanítványainkkal lakóhelyüket? Az elmúlt évtizedek történelemtanítása vajmi keveset foglalkozott a lakóhely, a szülőföld élményszerű ismereteinek tanításával. Meghatározóan a tanár személyiségétől, műveltségétől és tanári szabadsága „bátorságától” függött, hogy mit és hogyan tanított a szülőföld művelődéstörténetéből. A mit és hogyan tanítsunk kérdése óriási felelősséggel jár. Ezért tartom rendkívül fontosnak a NAT-ban kerettantervi követelményként megjelenő hon- és népismeret tanítását. Hogyan is mondhatjuk tanítványainknak, hogy szeressék szülőföldjüket, hazájukat, ha nem is ismerik? A hon- és népismeret, ezen belül a szülőföld művelődéstörténetének megismertetése, megszerettetése az egyik legnehezebb feladatot rója a tanári szabadság világában élő, tanítványaiért felelős tanárra.

Hogyan lehet megszerettetni tanítványainkkal szülőföldjüket? Hogyan lehet az Európai Unióhoz csatlakozó magyar, hazájukért felelősségteljesen gondolkodó polgárokat nevelni?

Több évtizedes tanítási gyakorlatomban ezekre a kérdésekre kerestem a választ.

Meggyőződésem, hogy az iskolának, az oktató-nevelő munkának tudatosan kell elvezetnie gyermekeinket a *hon- és népismeret, a gyökereknek világába*, hogy megérezzék: „*Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.*” Fontos pedagógia feladatunk, hogy tanítványaink otthonnak érezzék lakóhelyüket, szülőföldjüket, hazájukat. *Ismerjék meg a lakóhely természeti adottságait, népi- és művelődéstörténeti hagyományait, értékeit.* Tudatos megismerő tevékenységet jelent ez. Tanítsuk meg tanítványainknak, hogy elgondolkodjanak egy-egy hagyomány mibenlétén. Pl.: A párválasztás a régi falusi társadalomban egy zárt világ értékeit követte: „Föd ment a földhöz.” Milyen életet jelentett ez abban az időben a fiataloknak, akik így házasodtak, milyen szokásrendet örökítettek tovább. Nemzedékek életének szépségére és tragédiájára kiható kérdések ezek.

A tanári előadások mellett nagy szerepet kell adnunk a tudatos, megismerő, gondolkodó, disputázó tevékenységnek. Mindezt azért érzem fontosnak, mert csak így ismerhetik meg tanítványaink a *múlt gyökereit*, hogy a „*honnan-hová mész*” kérdésre válaszolni tudjanak, és megfelelő önismerettel, *identitástudattal* rendelkezzenek.

Szaktanácsadóként az elmúlt évben két műhelytevékenység beindítására kaptam lehetőséget Csornán és Sopronban. A Győr-Moson-Sopron megyei Köznevelési Közalapítvány Kuratóriumának támogatásával olyan módszertani segédanyagokat dolgoztunk ki, amely lehetőséget ad a tanárnak a hon- és népismeret kerettantervi követelményeinek megtanítására. A gyermeki létehez közel álló, a felfedeztető, kreatív játékokra épülő segédanyagokat hoztunk létre. A taneszközgyűjtés alapja a „Körös-körül Rába vize hullámzik” című regionális modultankönyv, mely a régió természeti adottságait, mesterségeit, hagyományait mutatja be.

A segédanyag címe: *A Múzsák tánca Győr-Moson-Sopron megyében*. Honnan ered a cím, és hogyan kapcsolódik e fenti kerettantervi követelményekhez?

Szülőföldünket a Nyugat kapujának is nevezik. Különleges szerepe van a magyar kultúrában: keleti és nyugati utak találkoztak itt. Utak, amelyek helységeket kötöttek össze, utak, amelyek a *népi hagyomány és a művészetek segítségével nemzedékről nemzedékre átörökítették a hely szellemi, anyagi, tárgyi kultúráját*. Ezért a művészetek összhangjával, a Múzsák táncával felfedező útra hívjuk tanítványainkat, hogy megismerjék szülőföldjüket.

A módszertani segédanyag 9 modulból áll, amely lehetőséget ad a tanárnak, hogy „a tanulócsoporthoz érdeklődésének és felkészültségének megfelelően válogasson köztük, és az alkalmazott tanítási stratégiának megfelelően csoportosítsa és szelektálja őket” (Részlet a lektori jelentésből).

A taneszközgyűjtés részletes bemutatása

1. Szülőföldünk és tájegységünk kultúrája (Alapmodul)

A taneszköz átfogó képet ad a tájegység természetföldrajzáról, művelődéstörténetéről. Fóliatérképen mutatjuk be a megyét, a tájegységeket, az öt várost és a települések címerét.

A tájegységek témakör követi a szülőföld bemutatásának koncepcióját. Gazdag művelődéstörténeti ritkaságokra hívjuk fel tanítványaink figyelmét.

Ki gondolná, hogy 1847-ben magyar nyelvű újságot nyomnak Győrött, és a Hazánk című kereskedelmi napilapban jelenik meg először Petőfi Sándor: Egy gondolat bánt engemet és A XIX. század költői című verse.

Ki hinné, hogy a Szigetköz kis településén, Héderváron, a kastély parkjában terebélyesedő vén tölgyfához kötötte meg a lovát a monda szerint Árpád fejedelem.

Kinek jutna eszébe, hogy Sopron egykori polgármestere, Lackner Kristóf latin nyelvű iskoladrámákat írt, s ő teremtette meg a soproni színjátszás alapjait.

Kinek ne rezdülne meg a lelke a Fertőtájon járva, ha megtudja: Fertődön, az egykori Eszterházán élt és dolgozott Haydn, és az itteni Muzsikaházban komponálta híres Búcsúszimfóniáját.

A tájegységek művelődéstörténetét bemutató színes, képekkel illusztrált anyag után rövid szójegyzék áll, amely az itt élő írók, költők, tudósok alakját idézi fel. Ezt követően feladatlapmal zárul minden rész, melyeknek keretében tanítványaink sokszínű, érdekes, képességfejlesztő, differenciálásra és kreativitásra ösztönző feladatok közül válogathatnak.

A Kastélyról kastélyra, a Múzeumi körséta, a Templomok világa című fejezet gazdag ismeretanyaggal ismerteti meg tanítványainkat, és további felfedező munkára ösztönöz.

2. Nyelvünkben élünk

„Ez az egység a térségre jellemző dialektológiai és nyelvtörténeti vonatkozású ismereteket tárgyalja. Helyet kapnak benne a játékok, a nyelvművelést szolgáló és helyesírási feladatok, a tájnyelv jellegzetességeit és a régió nyelvtörténeti emlékeit földolgozó részek is” (Részlet a lektori jelentésből).

Ebben a modulban hangkzettán mutatjuk be megyénk nyelvújításait. Tájnyelv címmel játékos nyelvi feladatok közül válogathatunk: tájszavak mai megfelelője, földrajzi nevek eredete, rokon értelmű szavak, szólások, közmondások magyarázata stb. Bizonyára megszeretik majd tanítványaink a Memória játékot,

mely a régió kultúrtörténeti értékeit mutatja be 46 memória kártyán. Két változatban helyesírási feladatlap is kapcsolódik a játékhoz, melyben a régió jellegzetes, nehéz helyesírású szavait kell helyesen leírni. Pl.: Fertőmelléki-domság, Győrasszonyfa, Pállfy-címer.

Továbbtanulóknek, böngészkedőknek kínálunk néhány érdekességet: Soproni virágének, Soproni szójegyzék.

3. A műsák nyomában Sopron utcáin

Szerkezeti felépítésében az alapmodul logikáját követi, ahhoz hasonló, de egy város művelődéstörténetét dolgozza föl részletesen.

Fontosabb részei:

- 1) Városkalauz, útvonalterkép, irodalmi, zenei, képzőművészeti nevezetességek színes képmelléklettel
- 2) Híres iskolák, könyvtárak, társaságok
- 3) Színházi élet
- 4) Petőfi Sopronban
- 5) Kultúrtörténet és irodalomtörténet
- 6) Kiállítások, gyűjtemények bemutatása
- 7) Feladatlapok, rejtvények, játékos feladatok

4. A Rábaköz (videoanyag)

35 perces videofilmen mutatjuk be a Rábaköz népszokásait, hagyományos népi mesterseégeit.

5. Mesterségek a Rábaközben és a Hanságban

„Az anyag önállóan vagy a videofilm kiegészítéseként is felhasználható ... A népi mestersegeket bemutató szövegrészeket feladatlapok és gazdag képmellékek egészítik ki” (Részlet a lektori jelentésből).

6. Játékok

– Ez a modul is több részből áll.

- Régi népi gyermekjátékok bemutatása színes fotók alapján. A bemutatott játékok: csiga, bodza szekér, csuhéjáték, bogáncsbútor, bügattyú, tiktaki, csúzli, bodzapuska, krumplicuska, fapuska. Mellékeljük az elkészítés leírását is. E modul pedagógiai értékét abban látjuk, hogy tanítványaink a természetben található nyersanyagokból saját készítésű játékokat hozhatnak létre, s közben megismerhetik a múlt gyermekjátékainak varázslatos világát.
- Pauzle kirakójáték megyénk nevezetes épületeiről.
- Öt monda – hat-hat kép. A modul tankönyvben szereplő mondák alapján készült. Kreatív feladatok a szöveg megértésre és a kommunikációs kultúra fejlesztésére.
- A tündértó titka – képsorozat kreatív feladatokkal. Felhasználhatók fogalmazástanítás és az önismeret-fejlesztésében, drámajátékok tanításában.

7. Az én világom

Kiköltetlen tanulói napló.

Főbb fejezetei: Önismeret-önarckép, A tervtől a megvalósulásig, Környezetem, Múltam, Látogatásaim, Utazásaim, Kirándulásaim, Kedvenceim.

8. Művelődéstörténeti időszak

Leporelló típusú időszak, mely segíti tanítványainkat a magyar és egyetemes, valamint a régió irodalom- és művelődéstörténetének tájékozódásában.

9. Kalendárium

A jeles napok alapján egy régi naptárt, úgynevezett kalendáriumot készítettünk.

Szeretnénk, ha tanítványaink íróasztalán esztétikailag szép naptár állna, mely megőrizné nemzeti örökségünk értékeit.

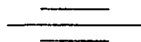
A műveltségterületek közötti kapcsolatok lehetősége és szükségessége a módszertani kultúra fejlesztését kívánja a tanártól. Munkánkkal ötleteket szeretünk volna adni kollégáinknak a mit és hogyan tanítsunk kérdésre. E segédanyagok beépülése a tanítási stratégiák folyamatába, további munkára ösztönöz majd a tanóraszervezés kérdésében is.

Egy programvezető vallomása

Taneszköz-csomagunk a Múzsák táncával nemzedékek értékeit örökíti tovább. A taneszköz-csomag egyes elemei kifejezetten az irodalom mint befogadó tantárgy keretéhez kapcsolódnak, de módszertanilag a műveltségterületek összhangját teremtik meg, több tantárgyban segítik megteremteni a tanulás-tanítás folyamatában az integratív elemeket.

A görögök a költészetet a múzsák ajándékának tekintették. Zeusz és Anémósyné leányai, akiket szerettek, azoknak szép beszédet és éneket adtak. A Múzsák mindent tudtak. Így az embereknek ők adtak világos tudást, a homályban vesztett emlékeket ők idézték fel. Aki meghallotta hangjukat, ennek az erőnek nem tud ellenállni, örökké dalolni fog.

Tanítványaink megérezhetik a szülőföld világát, s az élményeken keresztül felfedezhetik annak értékeit, és az érdekes, kreatív feladatok elindítanak egy érzelmi kötődést: lesz miért tudatosan szeretni szülőföldünk értékeit, művelik a csodát, és nem kell magyarázni a tanárnak semmit. Hiszem, hogy egy nemes magot ültetünk el tanítványainkban: a szülőföld és a haza szeretetét. Hiszem, hogy csak nemzeti kultúránk sokszínű örökségével foglalhatjuk el méltóképpen helyünket az európai dimenzióban is.

TISZTELETTELJES KÉRÉS SZERZŐINKHEZ !

Folyóiratunk a megjelenés gondjaival küszködik. A nyomdai és postai költségek állandó növekedése mellett az új adó és társadalombiztosítás jogszabályai is csak tovább súlyosbították helyzetünket. Ennek következtében vált számunkra lehetetlenné – remélhetőleg csak átmeneti időre –, hogy az amúgyis csekélyke szerzői tiszteletdíjat Önöknek kifizethessük. Kérnénk ezért tisztelettel a lapunkhoz hű szerzőink áldozatkészségét és szíves megértését. Hisszük, hogy további támogató munkásságukra e kényszerítő körülmények ellenére is változatlanul számíthatunk. Köszönjük megértésüket és támogatásukat.

A MÓDSZERTANI KÖZLEMÉNYEK SZERKESZTŐSÉGE